

En toen ging het mis ...

Ben Spekman, Bart Verreijt, Frans Wijnands (red.)

Na de plechtige sluiting van het Tweede Vaticaans Concilie, dat duurde van 1962 tot 1965, keerden de Nederlandse concilievaders vol goede voornemens terug naar de vaderlandse kerkprovincie en het eigen bisdom. Ze hadden het vaste voornemen om de besluiten van het concilie onder het kerkvolk te brengen. Maar het liep anders dan verwacht en gehoopt.

Via het Pastoraal Concilie Noordwijkerhout (1966-1970) wilden de Nederlandse bisschoppen aan de gelovigen de geest en de doelstellingen van het concilie uitleggen, de leken een actievere rol binnen de kerk geven en de veranderingen, zoals in Rome geformuleerd, stap voor stap in praktijk brengen.

De bezieling

Daar is het echter misgegaan, concludeert de emeritus-bisschop van Den Bosch, mgr. Jan Bluysen, vijftig jaar later spijtig. Teleurgesteld zoals vele katholieken die hoge verwachtingen hadden van het Pastoraal Concilie? Hij antwoordt eerlijk. 'Ja, ik ben teleurgesteld dat echte veranderingen en werkelijke ingrepen in het beleid uitbleven, vernieuwingsthema's niet strakker werden gepland, de bezieling ontbrak - en ontbreekt - om te realiseren waar het wezenlijk om moet gaan. En ja, ik voelde me ook wel belemmerd maar niet verlamd. Integendeel. Ik wilde juist zien hoe het geloof elders wordt beleefd.'

Het kwam er niet uit

Bisschop Bluysen reisde naar Zuid-Afrika, Haïti en vele landen in Afrika, Azië en Zuid-Amerika. Ook om bisschoppen te ontmoeten die hij in Rome had leren kennen. Hij zag hoe het geloof elders heel spontaan beleefd wordt; van binnenuit. Er was kerkelijk gesproken veel te doen. In tegenstelling tot Nederland borrelde daar veel op. 'Hier was veel doodgediscussieerd. Het verlangen naar vernieuwing kwam er hier niet uit. Dat bemoeilijkte de doorwerking van het concilie, zoals wij wilden met het Pastoraal Concilie. De mensen hadden natuurlijk hun eigen problemen met geloof en kerk; bijvoorbeeld kinderen die niet meer naar de kerk gingen. Die ontwikkeling werd versterkt door de van huis uit katholieke media en spraakmakende figuren. Ze liepen vooruit op wat je nog niet meteen kon realiseren. Ze wilden veranderingen en hadden het over heel andere zaken dan op het concilie ter sprake waren gekomen en die wij als bisschoppen als belangrijkste zagen.'

Onstuitbare lawine

Over 'Noordwijkerhout' heeft mgr. Bluysen nog altijd gemengde gevoelens. 'Wij wilden in de geest van Vaticanum II - ontmoeting, frisse wind - die boodschap populariseren. Maar op het Pastoraal Concilie leek het meer om de structuren

te gaan en waar de kerk naar toe moest; met als vertrekpunt het concilie. Kwesties als gezag en democratie kwamen aan de orde; het celibaat, de rol van de vrouw en ethische kwesties. Het is natuurlijk al lang geleden, maar de hoop die bij de Nederlandse concilievaders leefde werd in het Pastoraal Concilie niet algemeen gedeeld.' Wat een begin van vernieuwing moest

(© Foto's: Bart Verreijt)

zijn werd ineens een onstuitbare lawine van soms veel te stoutmoedige voorstellen en verlangens. 'We zijn er toen niet in geslaagd om de kernboodschap van het concilie door te geven. Integendeel, het raakte los van onze bedoelingen. Dat is een kwalijke constatering. Ik kon me gelukkig concentreren op het bisdom waar we bij pastores en gelovigen wel gehoor vonden voor veranderingen.'

Bries en orkaan

In zijn eigen bisdom reisde Jan Bluysen stad en land af om de gelovigen te vertellen over hetgeen in Rome was besproken en besloten. Tegelijkertijd wilde hij naar de mensen luisteren en hun problemen en zorgen leren kennen. Want dat was de kern van het Vaticaans Concilie waar de pastoraal uitgangspunt was en centraal stond. Hij schreef brieven en zocht con-

tacten in parochies en dekenaten. En al snel bleek het communicatieve nut van de constructie van de regiovicariaten. Bluysen voelde zich te midden van enthousiaste gelovigen op z'n gemak. Hij sprak met de meest uiteenlopende beroepsgroepen of gewoon met parochianen. Hij kwam op bijeenkomsten van verplegend personeel, bij de Boerenbond, in het onderwijs. En overal voelde hij de positieve reacties. In zijn eigen bisdom woei de frisse bries van het Vaticaans Concilie, terwijl in Noordwijkerhout een orkaan opstak ...

De hoop

Voor mgr. Jan Bluysen is hoop drijfveer

en baken in zijn leven en pastorale werk geweest en gebleven. Al in 1976, op Aswoensdag, schreef hij in een brief aan de priesters en pastorale werk(st)ers van het

Quotidie ministrans

bisdom: 'De kerk is de draagster van de Hoop. Zij kan alleen maar kerk van Christus zijn als zij leeft vanuit de hoop op de vervulling van Gods beloften, met name op het Rijk Gods. Wat een christen het meest als christen kenmerkt is deze hoop. De hoop is de deugd die hij het minst kan missen.' Hij zou het vandaag de dag exact hetzelfde formuleren en opschrijven ...